

„Použil by je“ Fiona Hill o Putinovi a jaderných zbraních

Mnoho lidí sleduje ruskou invazi na Ukrajinu s opakovaným pocitem, že „tohle přece nemůže dělat.“ Ruský prezident Vladimir Putin zahájil největší pozemní válku v Evropě od druhé světové. Je to doslova neuvěřitelné.

Proto jsem oslovila Fionu Hill, jednu z nejracionálnějších amerických expertek na Rusko, která Putina studuje už několik desetiletí, pracovala pro republikánské i demokratické vlády a má pověst někoho, kdo říká pravdu, jež si vysloužila výpovědí v procesu s jejím bývalým šéfem, prezidentem Donaldem Trumpem.

Zajímalo mě, co jí běželo hlavou, když sledovala děsivé záběry ruských tanků valících se přes mezinárodní hranice, čeho si myslí, že chce Putin docílit, a jak mi může pomoci porozumět jeho motivacím a záměrům.

Hill po mnoho let studovala historii a během našeho rozhovoru opakovaně popisovala, jak se teď na Ukrajině sbíhají trendy dlouhodobého vývoje evropské historie. Říká, že nehledě na to, zda si to již uvědomujeme, nebo ne, jsme uprostřed třetí světové války.

Pověděla mi, že „bohužel opět kráčíme po již vyšlapaných cestách historie, přestože jsme se zavázali nikdy již neopakovat ty stejné vzorce.“

Ony historické vzorce zahrnují západní firmy, které si neuvědomují, že pomáhají s budováním tyranovy válečné pokladnice, obdivovatele uchvácené „silou“ autokrata a tendenci politiků svalovat vinu jeden na druhého místo toho, aby spolupracovali na zajištění bezpečnosti svého národa.

Hill ale zároveň říká, že ještě není pozdě na to Putina zastavit, ale není to práce pouze pro Ukrajince či pro NATO — je to úkol, na kterém se mohou podstatným způsobem podílet i běžní obyvatelé a společnosti západního světa, jakmile si uvědomí, co je v sázce.

„Z Ukrajiny se stala frontová linie souboje nejen mezi demokratickými a autokratickými systémy, ale také souboje o zachování systému založeného na pravidlech, kde si země neberou to, co chtějí, silou,“ říká Hill. To by měly všechny státy světa pozorně sledovat.

Hill varuje, že nás čeká hodně nebezpečí. Putin se stále víc nechává ovládat emocemi a je schopen použít veškeré zbraně, které má k dispozici, včetně těch jaderných. Je důležité nedělat si iluze, ale stejně tak důležité je neztrácet naději.

„Pokaždé, když si pomyslíte ‚To by přece neudělal,‘ tak vezte, že udělal,“ říká Hill. „A samozřejmě chce, abychom to věděli. Neříkám, že se máme bát a nechat se zastrašit... Musíme se na tyto eventuality připravit a rozmyslet, co uděláme pro jejich odvrácení.“

Následující přepis byl upraven v zájmu délky a srozumitelnosti.

Maura Reynolds: Putina už dlouho sledujete a napsala jste jednu z jeho nejlepších biografií. Když jste ho teď během minulého týdne pozorovala, všimla jste si něčeho, co možná jiným uniklo?

Fiona Hill: Putin je většinou vypočítavější a cyničtější než jak působil ve svých nedávných proslovech. Z toho, jak posledních několik týdnů obhajoval válku na Ukrajině, jsou patrné hluboko zakořeněné emoce. Záminka je naprosto chatrná a téměř nesmyslná pro každého, kdo není chycen v ruské propagandistické bublině. Požadovat po ukrajinské armádě, aby svrhla vládu nebo složila zbraně, protože jí rozkazuje junta zdrogovaných fašistů? To přeci nedává vůbec smysl. To je na hranici fantazie.

Putin ani nevypadá, že by se snažil působit věrohodně. Stejně je to s ruskou reakcí v OSN, která válku ospravedlňovala ukazováním prstem: „Vy jste přeci podnikli invazi do Iráku a Afghánistánu. Neříkejte mi, že nemůžu udělat totéž na Ukrajině.“ Tyto niterní emoce jsou škodlivé a nebezpečné, protože kolem Putina není moc pojistek a protivah. Dokázal to svým výstupem na jednání bezpečnostní rady státu, kde se zjevně ukázalo, že je pro válku rozhodnut. V podstatě za ni převzal plnou zodpovědnost, takže i šéfové jeho bezpečnostních a informačních služeb vypadali zaskočení tím, jak rychle se věci daly do pohybu.

MR: Putin se tedy teď řídí emocemi, nikoliv nějakým logickým plánem?

FH: Myslím, že nějaký logický, metodický plán existuje už dlouho, minimálně od roku 2007, kdy dal světu, a především Evropě, najevo, že Moskva nebude tolerovat další expanzi NATO. Rok poté, v roce 2008, NATO otevřelo dveře Gruzii a Ukrajině. Nynější situace jednoznačně pramení právě z tohoto okamžiku.

Já jsem v té době pracovala ve výzvědné službě a Národní bezpečnostní rada analyzovala, jak Rusko nejspíše zareaguje na deklaraci otevřených dveří do NATO. Jedním z našich závěrů bylo, že je tu reálná hrozba nějakého preventivního vojenského zásahu ze strany Ruska, který se neomezí

pouze na anektování Krymu, ale bude představovat daleko větší vojenskou operaci proti Ukrajině a Gruzii. A skutečně, čtyři měsíce po summitu NATO v Bukurešti přišla invaze do Gruzie. Invaze na Ukrajinu se tehdy nekonala, protože ukrajinská vláda od snah stát se členem NATO odstoupila. Měli jsme se ale důkladně zabývat tím, jak bychom na tuto možnost a naše budoucí vztahy s Ruskem reagovali.

MR: Myslíte, že Putinovým současným cílem je obnova Sovětského svazu, ruského impéria nebo něco jiného?

FH: Jeho cílem je znovunastolení ruského vlivu na území, které Rusko vnímá jako svou „říši.“ Říkám to tak konkrétně proto, že území Sovětského svazu nezahrnovalo všechny oblasti, které kdysi byly součástí ruského impéria. Nad tím bychom se měli pozastavit.

Putin formuloval myšlenku existence „ruského světa,“ takzvaný „ruskij mir.“ Esej, kterou nedávno o Rusku a Ukrajině publikoval tvrdí, že Ukrajinci a Rusové jsou jeden národ, „jedinyj narod.“ Putin tvrdí, že Ukrajinci a Rusové jsou jedni a ti samí. Tato myšlenka ruského světa znamená seskupení všech rusky mluvících obyvatel na různých územích, která kdysi patřila caru.

Píšu o tom s lehkou nadsázkou, ale zároveň mě to vážně znepokojuje — to, že Putin během covidu procházel archivy Kremlu, studoval staré mapy, dohody a to, jak se během staletí měnily hranice Ruska. Opakovaně prohlašuje, že ruské a evropské hranice se několikrát proměnily. Ve svých projevech často útočí na různé ruské a sovětské státníky, útočí na Lenina a na komunisty, protože podle něj rozbili ruské impérium. Během revoluce ztratili ruské území, a přestože Stalin nějaké získal zpět, například pobaltské státy a část území Ukrajiny, které bylo rozděleno během druhé světové války, byly tyto oblasti znovu ztraceny rozpadem SSSR. Putin je toho názoru, že hranice jsou proměnlivé, a Moskva teď tedy stále může hrát o nadvládu nad územím, které někdejší hranice ruského impéria vymezovaly.

Reynolds: Nadvládu v jakém smyslu?

Hill: Neznamená to, že by všechna území anektoval a začlenil do Ruské federace tak, jak to udělali s Krymem. Nadvláda se dá zajistit oslabením malých zemí, zajištěním toho, že jejich vrchní představitelé budou zcela závislí na Moskvě buď jejich de facto přímým dosazením Moskvou prostřednictvím ovlivněných voleb, či začleněním do ruských ekonomických, bezpečnostních a politických struktur. Dnes to můžeme pozorovat napříč bývalým sovětským prostorem.

Vidíme nátlak na Kazachstán, aby se místo balancování mezi Ruskem, Čínou a Západem přeorientoval zpět na Rusko. Jen několik dní před invazí na Ukrajinu podepsal Ázerbajdžán s Ruskem bilaterální vojenskou dohodu. To je důležité vzhledem k tomu, že prezident Ázerbajdžánu tomu po desetiletí odolával. Také si můžeme všimnout, že Rusko se ustanovilo hlavním arbitrem budoucích vztahů mezi Arménií a Ázerbajdžánem. Gruzie, která byla po desetiletí Rusku trnem v oku, byla oslabena a Bělorusko je teď zcela podřízeno Moskvě.

Jenže uprostřed toho všeho se právě Ukrajině podařilo uniknout. A Putin teď říká, že Ukrajina nepatří Ukrajincům. Že patří jemu a minulosti. Je připraven ji doslova vymazat z mapy, protože na jeho mapu „ruského světa“ nepatří. To nám v podstatě už řekl. Možná zachová nějaké torso, nějaký státeček. Když se podíváte na staré mapy Evropy — na které se nejspíš díval on sám — najdete spoustu nejrůznějších subjektů jako Sandžak na Balkáně. Kdysi jsem si říkala, co to sakra je? Jsou to všechno malé samosprávy, které jsou závislé na větší mocnosti a které byly vytvořeny, aby zabránily zformování větších životaschopných států ve sporných oblastech. Pokud Vladimir Putin dosáhne svého, moderní Ukrajina posledních třiceti let přestane existovat.

Reynolds: Kam až si myslíte, že se chce Putin na Ukrajině dostat?

Hill: V tomhle okamžiku půjde až na konec, pokud bude moci. Ještě před týdnem měl na výběr z několika různých možností. Připravil si možnost zaútočit veškerou silou tak, jak to dělá teď, ale mohl se také soustředit na získání zbytku administrativních oblastí Doněcku a Luhansku. Mohl uzmout Azovské moře, což asi stejně udělá, a propojit Doněck a Luhansk s Krymem, s oblastmi mezi nimi a až dolů k Oděse. Putin už se o to vlastně pokoušel v roce 2014 — o vytvoření „Novoruska,“ což ale selhalo, když se pro připojení k Rusku nezhmotnila očekávaná místní podpora.

Teď, pokud to půjde, si vezme celou zemi. Tuto skutečnost si musíme uvědomit. Přestože jsme ještě neviděli ruskou invazi v plné síle, jednotky na zabránění celé země určitě má.

Reynolds: Říkáte, že na invazi má dostatek jednotek, ale má jich dost i na okupaci celé země?

Hill: Pokud tam bude dostatečný odboj, tak by mu na udržení celé země po delší dobu síly vystačit nemusely. Taky je možné, že celou zemi ani okupovat nechce, že ji chce rozdělit, některé části možná anektovat, některé zachovat jako satelitní státečky nebo ponechat torso Ukrajiny například

někde okolo Lvova. Neříkám, že vím přesně, co se mu děje v hlavě. Může také navrhnout, aby se části Ukrajiny přičlenily k okolním zemím.

V roce 2015, po anexi Krymu a válce na Donbase, se ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov účastnil mnichovské bezpečnostní konference. Mluvil tam o tom, že Ukrajina není žádný stát, a přímo zdůrazňoval, že jí obývá spousta národnostních menšin — že jsou tam Poláci, Rumuni, Maďaři a Rusové. V podstatě téměř vybízel ostatní Evropu k rozdělení Ukrajiny.

Takže to, co Putin chce, nemusí nutně být celou zemi okupovat, ale rozdělit ji. Dívá se do Afghánistánu, Iráku, Libye a do jiných zemí, které jsou rozděleny na tu část spravovanou oficiální vládou na jedné straně a rebely na druhé. S tím by se určitě smířil — s rozdělenou, rozdrobenou Ukrajinou s různými částmi pod rozdílnou správou.

Reynolds: Takže Putin po krůčcích, způsobem, který jsme vždy na Západě neodhalili, přivedl spoustu států, které se po rozpadu Sovětského svazu osamostatnily, zpět do své náruče. Jediná země, která doposud unikala, byla Ukrajina.

Hill: Přesně tak, Ukrajina. Kvůli své velikosti a strategické poloze. Proto se také Rusko, nebo Putin, chce ujistit, že stejně jako ostatní země nebude mít Ukrajina jinou možnost než se Rusku podrobit.

Reynolds: Kolik z toho, co teď pozorujeme, je svázáno s Putinovým volebním kalendářem? Krym anektoval v roce 2014, což přispělo ke zvýšení jeho preferencí a zajištění pozdějšího znovuzvolení. V roce 2024 budou další volby. Má to s dnešním děním nějakou souvislost?

Hill: Myslím, že má. V roce 2020 nechal Putin upravit ruskou ústavu tak, aby mohl zůstat ve funkci až do roku 2036, další dvě šestiletá volební období. V té době mu bude 84. Nicméně v roce 2024 musí svou vládu znovu legitimizovat ve volbách. Jediný reálný protikandidát mohl být Alexej Navalnyj, kterého odstranili do trestanecké kolonie. Putin se zbavil veškeré opozice a odporu, takže by se mohlo zdát, že to pro něj bude v roce 2024 procházka růžovým sadem. Jenomže kvůli tomu, jak to při volbách v Rusku funguje, musí přesvědčivě demonstrovat, že je vysoce populární a že za ním stojí celý národ. V zákulisí je zřejmé, že celým systémem prostupuje apatie, že spousta lidí podporuje Putina, protože tu není nikdo jiný. Ti, kteří ho nepodporují vůbec, pravděpodobně nepůjdou volit. Jeho značka naposledy upadala před anexí Krymu. Ta jeho preference opět vystřelila vzhůru.

Nemusí to být jenom prezidentský volební kalendář. V říjnu mu bude sedmdesát a v sedmdesáti není v širším měřítku zase tak starý. Spousta politiků je ve funkci dlouho po sedmdesátce.

Reynolds: Ale na ruské poměry starý je.

Hill: Na ruské poměry ano. Putin také nevypadá příliš dobře, v poslední době je nateklý v obličeji. Víme, že si stěžoval na bolest v zádech. I kdyby to nebylo nic horšího, může brát vysoké dávky steroidů, nebo to může být něco jiného. Z celé té věci je cítit naléhavost, která může být podněcována osobními důvody.

Může se mu zdát, že čas kvapí — vždyť je to už 22 let a pravděpodobnost, že ruský státník sám po takové době odejde dobrovolně nebo prostřednictvím voleb, je mizivá. Většina jich odchází tak, jak se běloruský prezident Alexander Lukašenko bál, že odejde, po masivních protestech, nebo zemřou ve funkci.

Jediný ruský státník moderní historie, který vládl déle než Putin, byl Stalin, a ten zemřel ve funkci.